

GOSPODARSTVO

TRGOVINA * FINANCE * INDUSTRIJA * OBRT * KMETIJSTVO

LETO V. ŠT. 87

TRST, 20. JANUARJA 1951

CENA LIR 20

Zahtevamo samo svoje

Da, samo svoje zahtevamo. Ne prosimo ne brezobresnih posojil, ne posojil proti nizkim obrestim iz kreditov ERP, ki bi bila sicer prav tako dobrodošla na šim podjetjem kakor milijardnim koncernom, trustom in holdingom od Združenih jadranskih ladjedelnice (CRDA), ki so v rokah italijanskih države, in ge. novske družbe «Italia» do Marzottovih hotelov.

Zahtevamo samo, da nam povrnejo premoženje, ki nam je bilo nasilno uničeno za časa nezakonitega fašističnega terorja, ki so ga tolerirale liberalne vlade v Trstu in po vsej slovenski zemlji na Primorskem, ali pa azakonito ugrabljeno za časa fašistične diktature.

Ne zahtevamo mnogo, ne zahtevamo prav ničesar tujega, niti lire več, kakor nam pripada po najelementarnejšem pojmovanju odnosov človeka do človeka in po splošno priznanih zakonih, ki u. rejajo odnose v človeški družbi.

Zahtevamo to, ker hočemo dalje graditi na temeljih, ki so jih naši očete z muko postavili v teku stoletja, da bi si v lastnem domu uredili sodobnemu človeku spodobno življenje — gospodarsko in kulturno. Zahtevamo to tudi zavoljo samega spoštovanja pravice. Pravici je treba zaščiti in krivico popraviti, si. cer nas mora biti strah pred bodočnostjo, strah tudi vseh tistih, ki so odgovorni za bodočnost držav in se danes zbirajo, da bi se zavarovali pred novim nasiljem. Kako naj bi v tem svojem stremljenju uspeši, ko bi hoteli legali, zirati s'lorjeno nasilje?

Žožig »Narodnega doma«, zakonite lastnine »Tržaške posojilnice in hranilnice«, požig drugih slovenskih domov, razpustitev odbora Tržaške posojilnice, likvidacija tega denarnega zavoda in drugih predstavljajo nasilje. Prav tako predstavlja nasilje prisilna prodaja Narodnega doma, Med Gluntova baklja in Mussolinijev peresom, ki je podpisalo odklop za likvidacijo Tržaške posojilnice, ni v bistvu nikakršne razlike!

Mar predstavlja ureditev vprašanja po vrnitve slovenskega premoženja v Trstu tako težak problem za ZVU, da z njo odlašata tako dolgo? Duce je vendar že šesto leto v grobu in prav toliko let je minilo, odkar so združene demokratske sile strle oborožene sile fašizma in hitlerizma.

Koga je torej še danes strah, razveljaviti dečeev ukaz z dne 3. VIII. 1949 (Gaz. zetta «Ufficiali del Regno d'Italia» No. 193 dd. 12. VIII. 1949), s katerim je bil razpuščen zakoniti upravni odbor Tržaške posojilnice in hranilnice in drugi ukaz istega Mussolinija z dne 16. VI. 1941, s katerim je zapovedal aposebno likvidacijo tega slovenskega denarnega zavoda? Koga je danes strah razveljaviti ukaz o likvidaciji Trgovsko obrtne zadruge? Mar predstavnikov dveh svetovnih imperijev?

Ureditve te zadeve je povsem preprosta. Dokazne listine so še vedno v uradnih arhivih in tudi priče žive. Prav nič ne bo težko ugotoviti, kako veliko premoženje Tržaške posojilnice in hranilnice je prešla »Cassa di Risparmio di Trieste« in koliko premoženja Trgovsko-obrtna zadruge Banca Popolare Giuliana.

Da se slovenskemu gospodarstvu v Trstu postavijo količja trdnj temelji in zagotovi obnova ter s tem tudi kruh premožnim Slovincem, ki jim pot v javni službi ni odprta, je poleg tega treba odpraviti vse zakonske omejitve glede ustanavljanja novih denarnih zavodov, ki datirajo še iz fašističnih časov in so na žalost še danes v veljavi ter se uporabljajo proti Slovincem.

Oba Mussolinijeva ukaza glede likvidacije Tržaške posojilnice spremljata ustreznega ukaza šefa Inspektorata za obrambo prihrankov (Ispektorato per la difesa del risparmio), ki je bil vpeljan z ukazom, zakonem z dne 17. julija 1937 v XV. letu fašistične dobe in objavljen v uradnem listu št. 195 dne 23. VIII. 1937.

Ta inspektorat je bil v Italiji po zloma fašizma odpravljen; v Trstu pa so ga ohranili in prekršili v nadzorstveni uradi (Ufficio di vigilanza). Nadzorstveni uradi pri podružnici italijanske narodne banke (Banca d'Italia) ima pravico preprečiti ustanovitve vsakega kreditega zavoda — tudi navadne posojilnice — ako se mu zdi, da je ta odveč.

Odvč se mu seveda zdi ustanovitev vsakega slovenskega denarnega zavoda v Trstu, če so hoteli onemogočiti celo obnovo in obnoviti domače posojilnice v Nabrežini, češ, da je za domače potrebe že preskrbljeno z ustanovitvijo podružnice »Cassa di Risparmio di Trieste« v SesiJanu. Stališče nasproti slovenskim gospodarstvenikom pobudam je pri Uradu za nadzorstvo kredita (Ufficio di vigilanza) v bistvu za las podobno tistemu, ki ga je zavzel guverner italijanske banke, ko je kot šef Inspektorata za nadzorstvo za zaščito prihrankov podpisal ukrep proti Tržaski posojilnici v is em času kakor Mussolini.

L. B.

«POOL» MED ZAVEZNISKIMI MORNARICAMI

Med 12 državami, članicami atlantske pogodbe se pripravljajo ustanovitve »Defence - Shipping Authority«, ki naj bi preprečila nadaljnje skakanje brodnin. Nova ustanova bi razdelila razpoložljivo ladijsko prostornino sorazmerno po potrebah posameznih držav. Države atlantske pogodbe razpolagajo s 75 milijoni ton, t. j. 90% svetovnega ladijskega prostora. Nadzorstvo omejenih ustanov bi obsegalo trgovinske mornarice naslednjih držav: ZDA, V. Britanije, Kanade, Francije, Belgije, Holandije, Luksemburga, Norveške, Danske, Portugalske, Italije in Islandije.

Italija omejila izmenjavo z ZSSR in Poljsko

Države članice OEEC (Organizacije za gospodarsko sodelovanje v Evropi), ki prejemajo kredite iz Marshallovega plana, omejujejo v zadnjem času čedalje bolj trgovinsko izmenjavo z ZSSR. Med temi državami je tudi Italija. Italijanska vlada je odredila, da je za izvoz v ZSSR in uvoz iz te države raznih vrst blaga potrebno dovoljenje finančnega ministrstva; to se pravi, da se blago ne sme več uvažati, odnosno izvažati proti samemu pristanku carinskih oblastev. Ne gre več samo za izvoz strateškega blaga, ki bi se lahko uporabljalo za oboroževanje.

IZMENJAVA S POLJSKO

Hkrati z objavo o podalšanju trgovinskega sporazuma s Poljsko je italijanska vlada objavila tudi spisek blaga, katerega izmenjava je prišla zdaj pod neposredno nadzorstvo vlade. Dopolnjenje za izvoz (licenca) je potrebno pri izvozu riža, tobaka, žvepla, cinka, fluora, živega srebra, konoplje, železnih in jeklenih cev, krogličnih ležajev, igel za tekstilne stroje, avtomobilov, motociklov, mehaničnega orodja, instalacij za laboratorije, zdravniškega orodja, električnega materiala, optičnih naprav, farmacevtskega materiala, žveplene kisline, umetnih gnojil, raznih drugih kemičnih proizvodov, avtomobilskih obročev, elektromotorjev, gobjevih kož itd. Z druge strani je prav tako prepovedan uvoz (brez izrecnega dovoljenja) iz Poljske raznih rud in poljedelskih pridelkov, kakor premoga, ovsa, slada, semena za sladkorno peso, semen za povrtnino, cikorijske, zdravilnih rastlin, gob, čreves, cinka, vazelina, raznih kemičnih proizvodov, litega železa, jeklenih palic, optičnega stekla, filmov itd.

Po sporazumu med poljsko in italijansko vlado je bila trgovinska pogodba, sklenjena 15. junija 1949, ki je zapadla 30. junija 1950 in je bila podaljšana do 31. decembra, vnovič podaljšana do 31. marca 1951. Pri tem si je italijanska vlada rezervirala pravico, da uvede omejen obvezno dovoljenje (licence) za našete vrste blaga.

ZAKAJ JE BIL PODALJŠAN PETLETNI PLAN

Predvidena kapaciteta v industriji dosežena

Priobčujamo danes v izvilceku drugi del govora, ki ga je imel med razpravo o državnem proračunu v Ljudski skupščini FLRJ g. Boris Kidrič, predsednik Gospodarskega sveta.

Govornik se je dotaknil tudi gospodarske politike jugoslovanske vlade na področju blagovno-denarnih odnosov. Ugotovili je, da je vlada skrepila administrativne (upravne) ukrepe v primeri z njihovim obsegom v prejšnjih okoliščinah. Zmanjšala je obvezni odklop na 4 milijarde dinarjev in poskušala enako merno razdeliti breme suše med delovno prebivalstvo mesta in vasi. Mesno industrijsko prebivalstvo so zavarovali pred hujšimi posledicami suše s tem, da so mu zagotovili povprečje zagotovljene preskrbe v višini 90% v primeri z lanskim letom. Z druge strani je vlada zmanjšala obvezni odklop na 71,8%, medtem ko se je hkrati obseg industrijskega blaga v vezani trgovini zmanjšal samo na 83,1%; zmanjšanje obsega vezane trgovine je torej mnogo manjše od zmanjšanja obveznega odklpa, tako da bo prebivalstvo vasi manj čutilo posledice suše. Čeprav je kmet zaradi suše dal za obvezni odklop 28,2% manj kakor prejšnje leto, so mu omogočili, da realizira doslej nerealizirane bone v znesku skoraj 2 milijard din.

Predsednik Gospodarskega sveta je pripomnil, da se bodo mnoge težave, ki jih je povzročila suša, pojavljale še v teku leta 1951. Poznalo se bo to pri uvozu industrijskih surovin. Jugoslavija ne bo mogla v tem letu izvažati kmetijskih pridelkov, ki jih je uničila suša. To dejstvo nalaga na eni strani skrajno varčevanje s surovinami in industrijski proizvodnji, na drugi pa iskanje dolocenih kreditov in posojil v tujini.

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA NARASLA ZA 6,2%

V primeri z letom 1949 je indusrijska proizvodnja narasla lansko leto za 6,2%. Naraslek bi znašal celo 8,9%, ako bi izločili živilsko in tobačno inaus rijo. Proizvodnja vojaške industrije je narasla za 29%, proizvodnja električne energije za 11,8%, proizvodnja premoga za 6,1%, nafte za 37,6 odst., črne metalurgije za 4,9 odst., pisanih kovin za 12,5 odst., nekovinskih rud za 4,8 odst., kovin za 18,8 odst., ladjedelništva za 7 odst., elektroindustrije 13,3 odst., kemične industrije 9,1 odst., gradbenega materiala 9,2 odst., lesne industrije 18,8 odst., usnja in obutve 10,3 odst., gume 2,5 odst.; papirna industrija je ostala na isti višini. Nazadovata pa je na 95,8 odst. proizvodnje v letu 1949 tekstilna industrija in proizvodnja tobaka na 29,2 odst. ter živilske industrije na 89,8 odst. Tu so posledice suše očitne. Po načrtu bi moral industrijska in rudarska proizvodnja narasti povprečno za 13%, kar bi pomenilo v razmerju do naloge petletnega plana 92,9% od obsega industrijske in rudarske proizvodnje, ki jo predvideva petletni plan. Zaradi izrednih okoliščin je proizvodnja narasla v primeri z letom 1949 samo za 6,2% in je dosegla 86,2% obsega, ki je bil predviden v petletnem planu.

Upoštevati je pri tem treba, da industrija ni mogla izrabiti dosežene zmog.

TRGOVINSKA IZMENJAVA Z ZSSR

Omenjeni ukrep italijanske vlade, ki zahteva ministrsko dovoljenje za določeno vrsto blaga, vsebovano v spisku E, bo v znatni meri omejilo razvoj trgovine z ZSSR. Trgovinska pogodba s Sovjetsko zvezo je bila podpisana 11. decembra 1948. Poslej se je izmenjava razvijala tako-le (v milijonih lir):

Leto	Izvoz	Uvoz
1948	1.977	2.236
1949	10.692	9.967
1950	9.243	5.523

Po sporazumu naj bi izmenjava v posameznih smereh dosegla letno 50 milijard. V začetku je bila izmenjava zelo živahna nakar je v l. 1950 začela pojemati. S sovjetske strani navajajo, da je tega zastoja bila kriva okolnost, da Italija ni nabavila 500 milijonov ton žita v Sovjetski zvezi. Italija je uvažala v glavnem kmetijske proizvode in surovine, medtem ko je izvažala industrijske izdelke. Za Sovjetsko zvezo je izdelala več pomorskih vlačilcev. V Sovjetsko zvezo je izvozila 89% vseh izvoženih rudarskih strojev, 77% žerjavov, 74% kabljev in železnih vrvi, 69% vlačilcev, 59 bagerjev, 80% vrvi iz konoplje, 29% živega srebra, 29% električnih generatorjev in električnih motorjev, 28% krogličnih ležajev, 20% surovega tobaka, 19% odpadkov rajona, 21% surove konoplje, 14% žvepla, 12% raznih drugih strojev. Uvoz blaga iz Italije v Sovjetsko zvezo v l. 1949 je dosegel 1,96% vsega italijanskega izvoza.

Prekop med Volgo in Donom

Sovjetska vlada je napovedala, da bo prekop med Volgo in Donom dokončan še v tem letu. Po dograditvi tega prekopa bodo morja Crno morje, Kaspijsko jezero, Baltičsko morje in Belo morje povezana med seboj z ogromnim rečnim sistemom.

3 milijarde bo stal popis prebivalstva v Italiji 4. novembra 1951. Popisali bodo tudi gospodarska podjetja.

Za oborožitev Francije 740 milijard frankov

Francoska poslanska zbornica je po viharni razpravi odobrila Plevenovi vladi izdatke za oboroževanje 740 milijard fr. s 416 glasovi proti 180.

Da je bila razprava burna, je razumljivo, ko gre vendar za tako ogromen znesek — 740 milijard frankov, t. j. približno 450 milijard italijanskih lir. Francija se je pač morala odločiti, saj ji ZDA že tako očita, da se preveč obotavlja. Veliki Ameriški tednik »Time«, ki ga čita okrog 15 milijonov Američanov, očita Francozom slabost in neaktivnost. Ko bi se Francozi takoj oborožili, bi se jim ne bilo treba bati nemške oborožitve, piše list. Toda francoska vlada vodi polzevo »politikov« (a go slow policy). Francija je pred letom 1939 imela najmanj 30 divizij pod orožjem. Danes je njena proizvodnja preselga za 30% proizvodnjo iz leta 1940; francosko prebivalstvo narašča. Kljub temu imajo Francozi v Evropi samo 4 divizije in 20.000 vojakov v Indokini (v Vietnamu). (Po francoskih podatkih je v Vietnamu 50.000 Francozov). Proti koncu tega leta bo Francija imela komaj 10 divizij, v katere bo uvrščeno 250.000 mož. To je vse premalo po mnenju omenjenega lista. Mislimo, da bi vpsolje pod orožje samo enega letnika povišal število vojakov za 200.000. List očita francoski vladi, da niti ne poskuša, da bi navdušila francoski narod za oboroževanje.

Pisanje ameriškega tednika je povsem v skladu z občutkom ameriške javnosti, da je Evropa preveč pasivna in neodločna v zadevi oborožitve in obrambe in da podcenjuje ameriški zavedni napor. Sam Pleven je v odgovor na ameriški očetek izjavil v francoski zbornici, da je Anglija pred drugo svetovno vojno lahko odlašala z oboroževanjem tik do izbruha vojne, ker je bila zavarovana pred Nemci z Rokavskim prelivom in pa čer je v

letih 1939-40 neki narod (Francozi) postavil na noge 2 milijona mož, ki so bili žrtvovani, ker niso zavezniki izvršili podobnega napora».

Pleven je branil tako visok izdatek 740 milijard, sklicujoč se na Združene države, ki bodo v ta namen izdale 14.000 milijard francoskih frankov, in na V. Britanijo, ki bo v treh letih potrošila 3.600 milijard frankov za oboroževanje.

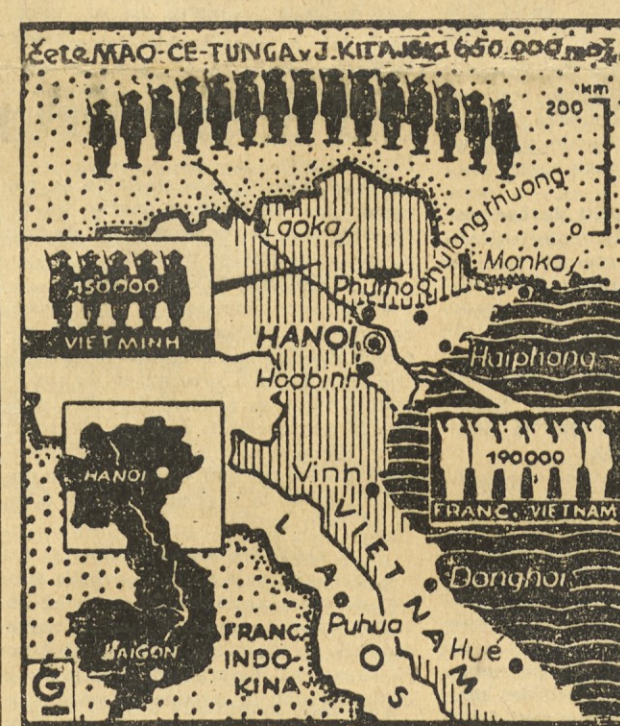
725.000 TON OROŽJA IZ ZDA

Ameriški general Stanley L. Scott, ki nadzoruje pošiljke orožja evropskim državam, je izjavil, da so ZDA doslej poslale državam atlantske pogodbe 725.000 ton vojaške opreme. Za vojaške

pošiljke je Kongres doslej odobril v finančnih letih 1950 in 1951 6 milijard 500 milijonov dolarjev. Pošiljke, ki so bile že odpravljene, in tiste, ki so še v teku, obsegajo poleg letal in ladij tudi 1.600 oklopnih vozil in tankov, 750 pojskih topov, 6.000 jecpov in elektro-tehnični material. Belgiji, Danski, Franciji, V. Britaniji, Luksemburgu, Italiji, Norveški in Holandiji je bilo skupno poslanega 478.000 ton orožja, Grčiji, Iranu in Turčiji pa 187.000 ton. Ostalih 60.000 ton so poslali Filipinski republiki, Indokini, Indoneziji, Malaji, Birmi in Formozii. Nad 13.000 vojakov iz vseh članic atlantskega pakta bodo na stroške PAM-a naučili uporabljati ameriško orožje.

Socialno ozadje spopada v Indokini

Rudar zasluži 8 piaster - skodela riža stane 10 piaster

Spopad v Vietnamu (Indokini) med francoskimi četami in zavezniško vietnamsko vojsko na eni strani ter z vojsko Viet-Minha na drugi, se razvija pod grožnjo Mao-Ce-Tunga, da bo prisilil na pomoč Viet-Minh. Kitajska vlada je tudi priznala vlado Viet-Minha. Mao-Ce-Tung drži v pripravnosti na Južnem Kitajskem nad pol milijona mož, ki lahko posežejo v borbo vsak trenutek. Čete pod francoskim poveljstvom obvladajo področje med Hanojem in morjem, toda v ozadju jih nadlegujejo Viet-Minhovi gverilci.

V Franciji je dovolj pogumnih javnih delavcev, ki so neustrašno razkrili globlje vzroke današnjega vojnega spopada v Viet-

namu; ti so pred vsem socialnega značaja. Mnogi pisci obsojajo francosko kolonialno politiko. Tako ugotavlja Marcel Jacob v listu »Le Nouveau Rhin Français«, da je znašal čisti dobiček zavoda Banque d'Indochine v l. 1946 1.621.220.000 francoskih frankov, l. 1949 pa je dosegel kar 9.413.139.000. Čim kritičnejši je postajal položaj v Indokini, tem bolj so naraščali dobički omenjene banke.

Francoska revija »Quinze'ne« gre zadevi prav do dna in ugotavlja: Domači rudar zasluži v rudnikih Campha 8 piaster na dan. Poštna znamka stane 3 piastre. Domači delavec zasluži na plantažah v Dong-Hoju 4 piastre in 20 stotink na dan. Skodela riža stane v domači gostilni 10 piaster. Kako naj se opravi takšno stanje v imenu trčanstva?, se vprašuje omenjena revija. Kako more mirno spati na svojih naslanjajih zapadnjak in zadovoljiti se z lepimi frazami. Rešitev spora v Vietnamu je bolj odvisna od rešitve osnovnih socialnih vprašanj kakor od izbire generalov. To ne velja samo za razmere v Vietnamu, temveč tudi za razmere v Indiji in na Kitajskem. Vajneše kakor vprašanje imenovanja generalov je vprašanje razmerja med plačo milijonov kulijev in cen, ki jo morajo ti plačati za svojo skodelo riža. Predolgo je tratala cvetoča doba za banko Banque d'Indochine, toda ti časi so za vedno minuli.

280 milijard za oborožitev Italije

grama bi Italija imela pod orožjem 5 moderno opremljenih divizij, medtem ko bi lahko vsak trenutek poklicala pod orožje in moderno opremlila 4-6 divizij.

Pred gospodarsko diktaturo v Italiji

Razvoj na svetovnem trgu s surovinami kakor tudi gospodarske zahteve, ki jih postavlja izvedba oborožitenega programa, zahtevajo nagle ukrepe, da se na notranjem trgu preprečijo morebitne škodljive posledice za razvoj gospodarstva. Da bi bila italijanska vlada kos novim nalogam, je finančni minister Pella sestavil predlog zakona, s katerim bi parlament dovolil vladi, da izdaja ukrepe z zakonsko močjo, ki bi preprečili neopravičeno skakanje cen. Z druge strani je vlada že obnovila osrednjo komisijo za industrijo s posebnim izvršnim odborom, ki bo pomagala ministrstvu za industrijo pri reševanju nujnih industrijskih vprašanj.

Se važnejši je ukaz, ki ga je že objavil italijanski uradni list, glede obvezne prijave nekaterih surovin, ki jih navadno označujemo za strateško važne. Vsi, ki imajo v zalogi takšne surovine, t. j. industrijska in trgovinska podjetja, morajo prijaviti svoje zaloge ministrstvu za trgovine in industrijo. Ministrstvo ima pravico z lastnimi uradniki, s policijo in orožniki izvesti kontrolo, ali so bile prijave res pravilno izvršene. Prijavitelj je treba:

premog, železo vseh vrst, jeklo, železne odpadke, baker, nikelj, kositer, boksit, aluminij, svinec, sink, žveplo, saje, bombaž, volno, konopljo, sintetično vlakna, elastično gumo, surovine za izdelavo papirja, celulozo za tekstilna vlakna, gradbeni les in kože.

Listi napovedujejo tudi obnovu inspektorata za kredit, ki naj bi nadzirala gibanje kredita in investicij. To kontrolo je doslej izvajala Banca d'Italia, medtem ko bi inspektorat prišel v neposredno odvisnost od ministrstva državne zakladnice.

ITALIJANSKA TRGOVINSKA BILANCA

V prvih devetih mesecih l. 1950 je Italija uvozila za 1070 milijonov dolarjev blaga, izvozila pa 839 milijonov dol. v istem razdobju l. 1949 je uvozila za 1.238 milijonov in izvozila za 858 milijonov dol. blaga. Pri ocenjevanju teh podatkov je treba upoštevati znižanje za okoli 10% cen na debelo v Italiji, in zvišanje cen na debelo v ZDA za 1,2%. Po vsem tem ni mogoče določeno zaključiti, ali pomeni bilanca za l. 1950 napredek ali nazadovanje nasproti letu 1949.

Boben poje v Avstriji

Z Dunaja poročajo, da tam sosedne države kakor ZSSR, CSR in Poljska pa tudi zahodne sile iščejo tehnike in strokovne izvedence, ki bi bili pripravljeni delati in pomagati pri oboroževanju. Pomujajo jim sijajne plače, ki gredo do 20.000 šilingov na mesec. Na Dunaju so se tudi pojavili agenti, ki iščejo »legionarje« za mednarodno korojsko brigado, ki bi se borila proti četam OZN. V brigado sprejemajo pripadnike najrazličnejših ekstremističnih organizacij. Dobrovoljci odhajajo po raznih kanalih, med temi je tudi taborišče Kaiser-Ebersdorf, od koder vodi pot v Boelersheim. Nekateri odhajajo tudi v Brailo v Romuniji. Nekaj Avstrijcev se je menda javilo tudi v francosko tujsko legijo. Ti so odšli skozi Lindau. Vse kaže, da jih bodo uporabili v Indokini.

